

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Forord

Citation: Kierkegaard, Søren: "Forord", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 4*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1998 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-f-txt-shoot-idcc96e3f1-6d29-4bcd-823c-65d9ddff6c24.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 4

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

VI

Et Opbyggelsesskrift for Dannede eier den danske Litteratur hidtil ikke, derimod har Savnet vistnok været almindeligen følt blandt de Dannede. Maatte denne Omstændighed bidrage til at undskylde Dens Dristighed, der her forsøger at løse den vanskelige Opgave, maatte den bidrage til at skaffe Bogen Indgang og en skaansom Bedømmelse hos de Dannede, til hvilke den henvender sig!

Hvad Skriftet selv angaaer, da vil den Dannede let opdage, at der igjennem de fire og tyve Prædikener, hvoraf Værket bestaaer, gaaer en Stræben, en fortløbende Tanke, en systematisk Tendents. Den enkelte Prædiken vil ikke staae for sig selv eller betyde noget for sig selv, men ved bestandigen at vise ud over sig selv lede Læseren hen til det Totale, hvori alene den Dannede kan opbygges. Det følger da af sig selv, at det maa læses, ligesom det er skrevet, paa en anden Maade end Opbyggelsesskrifter i Almindelighed skrives og læses. Hvis man saaledes til Sammenligning vil tage det vel hidtil mest udbredte Opbyggelsesskrift Biskop Mynsters *Prædikener*, da vil man i denne Samling forgjeves søge en saadan Tendents. Det er ikke vor Mening at miskjende et Værk, der har havt sin store og tildeels endnu har sin berettigede Fortjeneste paa et underordnet Standpunkt, det er ikke vor Hensigt at vildlede Nogens Dom om den højærværdige Forfatter, der skjøndt fremrykket i Aar dog endnu som den danske Kirkes Styrer og Leder staaer udmærket iblandt os, men Sandheden er os dog det Kjæreste, at hiint Værk trods al sin Fortrinlighed ikke længer tilfredsstillende – de Dannede. Samlingen afrunder sig ret smukt derved, at den begynder med en Prædiken om Andagtstimernes Bestemmelse og ender med en Prædiken mod Forargelse, men noget Videnskabeligt søger man forgjeves i dette Anlæg. Den højærværdige Forfatter har leveret een Prædiken til hver Helligdag, og har nu nærmest tænkt sig, at den Enkelte fremtog hans Bog paa Helligdagene, samlede sit Sind fra verdslig Adspredelse, mindede sig selv om, hvortil en Andagtstime er bestemt, læste den anviste Prædiken høit for sig selv og maaskee for dem, der tilhørte ham nærmere, opbyggedes ved det Læste, glemte det ikke ganske i Ugens Løb, medens han derimod ogsaa efter at have læst sin Prædiken trøstigen lukkede Bogen, ubekymret om, i hvilket Forhold denne Prædiken stod til det Øvrige, til det Hele, uden at prøve og ved skarp Prøvelse at forvise sig om, hvorvidt det var lykkedes Hr. Biskoppen at construere et Hele, eller hvorvidt det havde været Hr. Biskoppens Hensigt at ville construere det Hele. Det er ikke vor Agt at negte, at en saa indskrænket Læsning kan have sin Betydning, ja man vil endog have haft mange Exempler paa, at mindre Dannede gjennem et langt Liv have vedblevet Aar ud og Aar ind ligesom at oplægge dette Skrift paany, saa det blev for dem og deres Slægt som en Bog, der bestandigen udkommer i dette Aar, medens Bindet synes at vidne derimod; men hvad følger deraf for den Dannede? Han kan ikke læse saaledes, ikke tilfredsstilles saa let, ikke opbygges paa denne Maade, skulde dette være det Rette, da maatte han jo først omdannes til at opbygges.

Ogsaa paa en anden Maade stræber nærværende Opbyggelsesskrift ud fra det Totale og hen til det. Vi ville atter her tage et Hensyn til Biskop Mynsters Samling, der ved Modsætningen bedst synes at belyse det højere Standpunkt, som den Dannede nu indtager. Hiin Samling vil vel nærmest vække og nære hos den Enkelte en alvorligere Selvprøvelse, en dybere Bekymring om sig selv og for sig selv, sit Vel, sin Frelse, sin Salighed. Herpaa er Fremstillingen ogsaa beregnet, der ofte næsten gjør det umuligt for den Læsende at undflye den Tanke, at hvad han læser angaaer ham selv. For den mindre Dannede maa hermed ogsaa antages at være gjort tilstrækkeligt. Den Dannede derimod er det sandeligen for lidet at have med et enkelt Menneske at gjøre, om dette Menneske saa var ham selv. Han vil ikke forstyrres naar han skal opbygges, ikke mindes om alt det Smaalige, de enkelte Mennesker, sig selv; thi at glemme alt dette er netop Opbyggelsen. Menighedens Liv, Systemets storartede Bestemmelse, det rene Menneskelige, hvilket Alt ikke frister den Enkelte til at tænke paa sig selv, eller til at ville fuldkomme Noget, men kun opbygger ham ved at han *eftertænker* det, er i nærværende Skrift Betragtningens Gjenstand. Det er atter her det Totale, hvortil det stræber; thi den Dannede søger Menigheden, for at jeg skal minde om et Ord af den Digter, hvem nærværende Opbyggelsesskrift skylder saa saare meget, hvem jeg gjør mig en Ære af at nævne som Autoritet og som de Dannedes udkaarne Sanger, den grublende Prof. Heiberg.

Christeligt er tillige dette Opbyggelsesskrift; hvad der følger af sig selv, da det henvender sig til de Dannede, thi den Dannede er uden videre Christen. Det, hvortil Christendommen gjennem atten Aarhundreder har stræbt, er netop at frembringe den Dannede, der er det christelige Livs skjønneste Blomst og rigeste Udfoldning. Det Christelige er nemlig ikke noget historisk Afsluttet, hvilket misundeligen skulde kunne bedømme, om den Dannede er christelig. Tvertimod den Dannede afgiver Maalestokken og bidrager derved til at forherlige den Lære, der vel begyndte med at være en Landsbysag (Paganisme) men nu ved den Dannede har faaet Indgang i de Kredse, hvor Tone, Levemaade, Elegantse, Vid, Aand er forliget med sin overvundne Modsætning. Men som det Christelige ikke er afsluttet i det Forbigangne, saa er det ei heller afsluttet i det nærværende Øieblik, men har Fremtiden aaben, og kan endnu blive hvad det skal være. Først i denne Betragtning er Sandheden uendeliggjort i det Uendelige, medens man ellers opfatter Sandheden endeligt, som var der Noget, der stod fast til alle Tider. Nei! den Dannede veed, at Alt bevæger sig; men han flygter derfor ikke feigt tilbage. Kjækt styrter han sig i Bevægelsen. Ethvert Standpunkt har sin Betydning, om det end overvindes af et nyt. Heraf denne uhørte Høimodighed, som ingen forbigangen Tid har kjendt Mage til.

Ogsaa nærværende Skrift forfærdes ikke ved den Tanke, at dets Standpunkt snarligen maaskee skal fortrænges af et nyt Standpunkt. Hvor skulde det frygte Sligt og vove at henvende sig til den Dannede! Nei! snarligen vil han være kommen ud derover, og da maaskee selv levere et nyt Værk, over hvilket nærværende Skrifs Forfatter da igjen vil komme ud.

Derfor giver jeg heller ei dette Skrift hen i Stilhed, som havde jeg nu intet Videre at gjøre end lønligen at bekymres eller glædes, om den Enkelte fandt Hvile eller Veiledning deri. Kritiken imødeseer det roligen, med ophøiet Selvfornegtelse. Den billige og kyndige Kritik vil opdage den totale Stræben i det. Vinder det end ikke Bifald, kan det end ikke udholde Kritikens Fordringer, blot det at have foranlediget en Discussion er ingen ufrugtbar Gjerning, medens Discussionen selv vil være til Opbyggelse for de Dannede.